

DOI: <https://doi.org/10.32626/2309-9763.2022-33-87-96>
УДК 373.3:81

Коваленко Олена Михайлівна,

кандидат педагогічних наук,
провідний науковий співробітник,
Інститут педагогіки НАПН України
Київ, Україна

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8174-1780>

cicekci@ukr.net

ДИДАКТИКО-МЕТОДИЧНІ КОНЦЕПТИ ФОРМУВАННЯ МІЖКУЛЬТУРНОЇ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ 5 КЛАСІВ ЗЗСО ЗАСОБАМИ НАВЧАЛЬНО-МОВЛЕННЄВИХ СИТУАЦІЙ

Анотація. Становлення та розвиток міжкультурної іншомовної комунікативної компетентності школярів безпосередньо зумовлюється сучасними трансформаціями вітчизняної системи загальної середньої освіти, її переорієнтуванням на компетентнісні засади. Відтак, змін потребують технології імплементації ключових компетентностей, зокрема здатності суб'єктів навчання спілкуватися іноземними мовами, у шкільну практику навчання. Нагальність оволодіння учнями міжкультурною іншомовною комунікативною компетентністю визначає необхідність розробки дидактичних засобів, спроможних змоделювати акти комунікації, передбачені цілями освітнього процесу ЗЗСО. Одним з таких інструментів є навчальні мовленнєві ситуації, які заохочують школярів до іншомовної мовленнєвої діяльності, яка є для них особистісно значущою.

У цій розвідці автором проаналізовані методичні та дидактичні концепти формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетентності п'ятикласників ЗЗСО; окреслені й узагальнені умови застосування навчально-мовленнєвих ситуацій під час опрацювання тематики ситуативного спілкування, поданої в Модельній навчальній програмі «Іноземна мова 5-9 класи» для закладів загальної середньої освіти; розглянуті види комунікативних завдань для розвитку в учнів здатності до ситуативного спілкування англійською мовою; викладене власне бачення щодо оптимального використання запропонованих рамкових навчально-мовленнєвих ситуацій для індивідуалізації процесу становлення міжкультурної іншомовної комунікативної компетентності суб'єктів навчання. На підставі аналізу діяльнісного, мотиваційного, когнітивного і емоційно-оцінного аспектів формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетентності п'ятикласників автор робить висновок про те, що імплементація технології ситуативного навчання іншомовного спілкування здатна істотно розширити досвід результативної комунікативної взаємодії школярів.

Ключові слова: навчально-мовленнєва ситуація; компетентнісно орієнтований зміст; ключові та предметні компетентності; ситуаційне навчання іншомовного спілкування; іноземні мови.

1. ВСТУП / INTRODUCTION

Постановка проблеми. Сучасні трансформації у вітчизняній системі загальної середньої освіти, її переорієнтування на компетентнісні засади, впровадження розвивальних, особистісно орієнтованих технологій навчання, забезпечення культурологічного та міжкультурного спрямування освітнього процесу зумовлюють зміни у шкільній іншомовній освіті. Насамперед вони передбачають спрямування навчальної діяльності учнів на розвиток здатності оволодівати життєвими ключовими і предметними компетентностями. Відповідних змін потребують технології імплементації вказаних компетентностей у практику навчання, а також навчальні умови, й шкільне освітнє середовище загалом. Нагальність оволодіння суб'єктами навчання життєво необхідними іншомовними комунікативними вміннями обумовлює розробку та створення особливих дидактичних засобів, спроможних змоделювати акти комунікації, визначені цілями освітнього процесу ЗЗСО. Це передбачає створення на уроці іноземної мови умов, які б забезпечували наближення реального іншомовного спілкування. Таким інструментом є мовленнєва ситуація, в межах якої мовцям, учням, пропонуються попередньо визначені за змістом й мовним оформленням умови й обставини, які є для них особистісно-значущими та заохочують їх до іншомовної мовленнєвої діяльності.

З вересня 2022 р. п'ятикласники по всій країні розпочали навчатися за новим Держстандартом базової середньої освіти. Тому *підготовка до його імплементації в українських ЗЗСО, адаптування методів, форм, способів і засобів навчання, впровадження модельних навчальних програм для 5–6 класів закладів загальної середньої освіти, зокрема іноземних мов, є актуальною.*

Методологічну основу розробки навчально-мовленнєвих ситуацій для формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетентності учнів 5 класів ЗЗСО складає українська освітня нормативно-законодавча база, а саме Закони України «Про освіту» (2017 р.), «Про повну загальну середню освіту» (2020 р.), Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання (2003 р.), а також інші нормативно-правові акти: Державний стандарт базової середньої освіти (2020 р.); Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року (2016 р.), Рекомендації Європейського Парламенту та Європейської Ради «Про основні компетенції для навчання протягом усього життя» (2006 р.), модельні навчальні програми «Іноземна мова 5-9 класи» для закладів загальної середньої освіти.

Крім того, змістовий аспект розроблених навчально-мовленнєвих ситуацій враховує основні методологічні засади, викладені в Концепції розвитку природничо-математичної освіти (STEM-освіти) (2020 р.) і Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки (2018 р.).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Фундаментальні положення та основні орієнтири компетентнісно орієнтованого навчання представлені в наукових публікаціях зарубіжних вчених R. Ellis, M. Koutselini, P. Lyons, J. Richards, S. Savignon, а також українських дослідників Н.М. Бібік, О.І. Локшиної, О.І. Пометун, О.Я. Савченко та ін.

Актуалізації проблеми формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетентності здобувачів освіти, аналізу шляхів імплементації засад компетентнісно орієнтованого навчання, висвітленню багатоаспектності компетентнісно орієнтованого навчання присвятили праці вітчизняні педагоги О.Б. Бігіч, О.С. Пасічник, Т.К. Полонська, В.Г. Редько, Н.В. Теличко, Р.Ю. Мартинова, М.В. Яковчук та ін.. У роботах учені розглядають питання особливостей організації навчання на компетентнісних засадах, зокрема розвитку міжкультурної іншомовної комунікативної компетентності засобами навчально-мовленнєвих ситуацій.

Варті уваги праці таких зарубіжних науковців, як С. Becker, J. Harmer, F. Klippel, С. Pieltuș, J. Roos, J. Scrivener, в яких представлені погляди щодо потенціалу навчально-мовленнєвих ситуацій з позицій становлення міжкультурної іншомовної комунікативної компетентності школярів.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ / AIM AND TASKS

Мета статті - проаналізувати методичні та дидактичні концепти застосування навчально-мовленнєвих ситуацій для розвитку міжкультурної іншомовної комунікативної компетентності учнів 5 класів ЗЗСО.

Завдання нашої розвідки – узагальнити умови використання навчально-мовленнєвих ситуацій як засобів навчання іншомовного спілкування; розглянути види комунікативних завдань для формування в п'ятикласників здатності до ситуаційного спілкування англійською мовою.

3. МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ / RESEARCH METHODOLOGY

Загальнонауковим методом обрано *системний*, що був застосований для комплексного вивчення дидактико-методичних засад формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетентності учнів українських закладів загальної системи освіти. Крім того, у роботі були використані такі методи: *класифікації й систематизації даних* – для огляду структури та змісту процесу розвитку міжкультурної іншомовної комунікативної компетентності п'ятикласників ЗЗСО; *теоретичний аналіз наукових джерел* дозволив окреслити стан розробленості проблеми компетентнісно орієнтованого навчання іноземних мов у світовій та вітчизняній педагогічній науці та практиці; *узагальнення точок зору науковців-педагогів* уможливив з'ясування сучасних

напрямків удосконалення української іншомовної освіти у ЗЗСО, вивченню особливостей її цілей та змісту, а у зв'язку з цим і пошуку засобів їхнього втілення, досягненню цілей набуття школярами ключових компетентностей, передбачених Державним стандартом базової середньої освіти; *моделювання мовленнєвих ситуацій з компетентнісно орієнтованим змістом* сприяє спрямуванню діяльності педагогів у виборі мовного, мовленнєвого матеріалу змістовного наповнення комунікативно орієнтованих завдань, спрямованих на формування ключових компетентностей.

4. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ / RESEARCH FINDINGS

Законом України про повну загальну середню освіти встановлено, зокрема, що «Система загальної середньої освіти функціонує з метою забезпечення ... формування в учнів компетентностей, окреслених Законом України «Про освіту» та державними стандартами [1]. Державний стандарт базової середньої освіти, визначаючи метою базової середньої освіти «розвиток природних здібностей, інтересів, обдарувань, формування компетентностей, необхідних для їх соціалізації та громадянської активності», відносить здатність спілкуватися іноземними мовами до ключових компетентностей, становлення якої, у свою чергу, передбачає набуття низки вмінь. Важливим є вміння «відповідно до обставин ефективно виражати ідеї, почуття, пояснювати та обговорювати факти, явища, події, обґрунтовувати свої погляди та переконання в усній і письмовій формі у різних особистісних і соціальних контекстах» [2]. Відтак, вивчення шляхів організації освітнього процесу з іноземних мов з урахуванням засад формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетентності саме засобами навчально-мовленнєвих ситуацій є актуальним.

Державний стандарт базової середньої освіти є основою для розроблення типових освітніх програм, а також модельних навчальних програм, зокрема з іноземних мов. В Модельній навчальній програмі «Іноземна мова 5-9 класи» для закладів загальної середньої освіти авторів В.Г. Редько, О.П. Шаленко та ін. встановлений компетентнісний потенціал галузі «Іноземні мови», окреслені мета цілі та функції іноземних мов у реалізації мети базової загальної середньої освіти, загальні й конкретні очікувані результати навчально-пізнавальної активності учнів, розглянуті особливості організації освітнього процесу компетентнісно орієнтованого навчання іноземних мов. Зокрема вказується, що реалізація принципу паралельного і взаємопов'язаного оволодіння суб'єктами навчання видами мовленнєвої діяльності відбувається завдяки спеціально дібраним видам і формам іншомовної навчальної роботи «серед яких визначальне місце належить комунікативним завданням, зокрема інтерактивним технологіям і навчально-мовленнєвим ситуаціям, які в освітній діяльності мають набувати пріоритетних засобів навчання» [3, с. 5], оскільки потенційні можливості інтерактивних видів мовленнєвої діяльності дають змогу апроксимувати процес навчання іншомовного спілкування до реальних умов існування в сучасному світовому просторі [4, с. 121].

Окрім навчально-мовленнєвих ситуацій діалогічного і монологічного мовлення до інтерактивних видів мовленнєвої діяльності, які доцільно застосовувати з метою формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетентності п'ятикласників ЗЗСО відносимо також рольові ігри та проектну роботу.

Модельна програма з іноземних мов презентує мовленнєві функції, на реалізацію яких у межах кожної теми спілкування має спрямовуватися навчальна активність учнів. Мовленнєва змістова лінія чинної програми містить оновлені, актуальні, цікаві для сучасних дітей види робіт (планування індивідуальних та групових проєктів; складання переліку необхідних для родини покупок, або речей, які слід взяти з собою у подорож; малювання інтелект-карт; розроблення маршрутів подорожі, у тому числі й із застосуванням мобільних додатків; створення електронних ілюстративних колажів, постерів та інших цифрових продуктів), тематика яких якраз і скерована на удосконалення ключових компетентностей.

Відомо, що розвиток мовленнєвих вмінь учнів передбачає не лише багаторазове повторення вивчених мовленнєвих зразків, а й спонтанне використання іноземної мови в під час реального спілкування, що здатне істотно пришвидшити оволодіння мовою школярами, оптимізувати їхній поступ на шляху до досягнення високого рівня сформованості комунікативної компетентності. З огляду на це нами розроблений список навчально-мовленнєвих ситуацій англійською мовою для п'ятикласників ЗЗСО (див. Додаток 1), які ми рекомендуємо використовувати на уроках англійської мови. Зміст ситуацій за тематикою і мовним матеріалом відповідає вимогам модельної навчальної програми.

У наведеному переліку комунікативних завдань для формування здатності до ситуаційного англомовного спілкування реалізовано зміст мовленнєвих ситуацій повсякденного життя дітей в Україні та закордоном. Зміст мовленнєвих ситуацій окреслений з урахуванням потреби в імплементації міжпредметних зв'язків (в поданих мовленнєвих ситуаціях передбачене практичне застосування учнями набутих знань з природознавства, інформатики, основ здоров'я), цифровізації освіти, зокрема розширення онлайн взаємодії суб'єктів навчання, що уможливорює набуття загальнокультурної, технологічної, комунікативної й соціальної компетентностей, організаційних та комунікаційних здібностей, креативних якостей та когнітивної гнучкості, навчає критичного мислення, розвиває уміння практичної та творчої реалізації здобутих знань.

Згідно з Модельною навчальною програмою з іноземної мови (англійської) для закладів загальної середньої освіти під час проходження адаптаційного циклу в 5-му класі відбувається розширення базового лексичного та граматичного репертуару, засвоєного в початковій школі, втілюючи у такий спосіб принцип наступності в умовах безперервної освіти, зберігаючи лише значуще для подальших кроків.

Комунікативні завдання для формування в учнів здатності до ситуаційного спілкування іноземною мовою уможливають вивчення і використання англійської мови відповідно до вікових характеристик за допомогою дидактичних та рольових ігор, інсценувань, різноманітних видів творчої проектної діяльності, опрацювання

автентичних тематичних ситуацій спілкування, набуття й засвоєння нового навчального досвіду.

Робота над запропонованими матеріалом передбачає проходження двох взаємопов'язаних етапів, а саме, *підготовчого* та *творчого (продуктивного)*.

Підготовчий етап складають *стадії презентації та відпрацювання*. У процесі *презентації* вчитель подає мовленнєву ситуацію та роз'яснює її зміст, оскільки в застосованій технології ситуаційного навчання іншомовного спілкування мовленнєва ситуація виступає засобом контекстуалізації мовних одиниць. Стадія *відпрацювання* є репродуктивною і практичною за своєю сутністю. У зарубіжній методичній літературі цю стадію називають контрольованою (restricted) [5, с. 114]. Під час її проходження відбувається формування та вдосконалення фонетичних, граматичних та лексичних навичок, які мають забезпечувати учнів здатністю здійснювати мовні операції в межах спілкування з певної теми. Ефективність засвоєння тематичних мовних одиниць реалізується за допомогою вправ на трансформацію та доповнення речень, підбору синонімів та антонімів до виучуваних лексичних одиниць та словосполучень, зіставлення слова (словосполучення) та його лексичного значення, заповнення пропусків у реченні та таблицях, віднаходження правильної відповіді.

Висновки досліджень С. Becker та J. Roos, з якими ми цілком погоджуємося, свідчать про те, що контрольовані види діяльності на стадії відпрацювання мають високий мотиваційний потенціал, оскільки уможливають активну участь учнів у комунікативній діяльності. Крім того, імітативний та повторюваний характер вказаних вправ мінімізує появу помилок у мовленні, що також здатне підсилити впевненість у своїх силах суб'єктів навчання [6].

Творчий (продуктивний) етап передбачає здійснення мовних операцій із використанням новосформованих фонетичних, граматичних та лексичних навичок із застосуванням продуктивних вмінь (говоріння та письма). Ми цілком підтримуємо думку J. Harmer про те, що на продуктивному етапі роботи задля розвитку здатності до ситуаційного спілкування іноземною мовою учні «використовують мову для того, щоб говорити про себе та свої відчуття й вчинки, персоналізуючи їх» [7, с. 66]. Тобто на цьому етапі відбувається персоналізація мовного та граматичного матеріалу, п'ятикласники залучаються до творчих комунікативних завдань, які сприяють активізації виучуваних мовних одиниць та їхньої інтеграції в процес спілкування англійською мовою, підвищуючи рівень іншомовної комунікації. Творча діяльність здатна виступати істотним мотиваційним фактором для школярів щодо вивчення іноземних мов, адже такі вправи стимулюють «висловлення власного розуміння та позиції у мінімально регламентований спосіб» [8].

Навчальні комунікативні ситуації відкритого типу, зокрема дидактичні ігри та проектна робота, містять як конкретні комунікативні завдання, так і елементи імпровізації, що заохочує до спілкування, яке зумовлює застосування та відтворення модельних мовленнєвих зразків та сталих виразів.

Наприклад, в рамках визначеної Модельною програмою тематики ситуативного спілкування «Харчування» п'ятикласникам пропонується вийти за межі підтеми «Страви в Україні та країнах виучуваної мови» і уявити та укласти «Космічне меню». Під час усної презентації учнем відповідного ілюстративного або електронного колажу вдосконалюється комунікативне вміння усного продукування, а саме опису у вигляді короткого зв'язного висловлення, побудованого з простих фраз і речень. Крім того, відбувається становлення такої метапредметної ключової компетентності, як творча діяльність, що передбачає поглиблення креативного мислення суб'єктів навчання, а така ключова компетентність, як інформаційно-комунікаційна (вміння створювати інформаційні об'єкти іноземними мовами), формується у процесі розробки електронної презентації-колажу.

Розвивальна функція англійської мови (здатність переносити знання й вміння у нову ситуацію шляхом проведення проблемно-пошукової роботи) реалізується під час дидактичної гри «Склади перелік харчових продуктів, які стануть у нагоді під час тривалої пішохідної прогулянки. Обґрунтуй свій вибір їжі та напоїв». У процесі виконання цього завдання посилюється відповідальне ставлення до власного здоров'я та безпеки, що належить до сфери екологічної безпеки.

Соціокультурний компонент компетентісно орієнтованого навчання іноземних мов у поєднанні із здійсненням самостійної пошукової роботи, у тому числі із застосуванням ІКТ для збору, обробки, аналізу інформації відповідно до поставлених цілей (інформаційно-комунікаційна компетентність) втілюється у процесі підготовки ілюстративного колажу «Що споживають школярі на сніданок (обід) в різних країнах світу».

Розвиток вміння учнів використовувати українознавчий компонент під час мовленнєвої діяльності та формування готовності до міжкультурного діалогу передбачений у процесі дидактичної гри, умовою якої є підготовка меню страв української кухні для святкового столу. Крім того, п'ятикласникам пропонується скласти перелік необхідних для цього покупок, попередньо обговоривши його з членами своєї сім'ї. У такий спосіб засобами окресленої навчально-мовленнєвої ситуації опрацьовуються такі мовленнєві функції як аргументація свого вибору, прийняття та відхилення пропозиції.

Подані ситуації є рамковими за своєю будовою. Вони укладені у такий спосіб, щоб за потреби вчитель міг їх видозмінити, індивідуалізувати, спростити, розширити чи ускладнити. Наприклад, опрацьовуючи тематику ситуативного спілкування «Рідне місто/село» та описуючи його місцезнаходження, основні історичні та культурні відомості в дидактичній грі «Створи блог про визначні місця твого рідного міста/села» у разі необхідності можна трансформувати в такі теми для дописів, як «Місто, в якому я був на екскурсії», чи «Рідне місто мого улюбленого літературного героя». Або сам учень може виявити креативність і самостійно обрати або модифікувати тему проєктної діяльності, дидактичної гри в рамках тематики ситуативного спілкування, яка вивчається.

В залежності від наявних матеріально-технічних ресурсів, індивідуальних можливостей суб'єктів навчання та їхніх особистих уподобань, форми реального кінцевого продукту отримані результати роботи на творчому (продуктивному) етапі опрацювання завдань для формування в учнів здатності до ситуаційного спілкування англійською мовою можуть бути виконані на папері, бути втілені у віртуальному середовищі, або у реалізовані у комбінації цих форм.

5. ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ / CONCLUSIONS AND PROSPECTS FOR FURTHER RESEARCH

Аналіз діяльнісного, мотиваційного, когнітивного і емоційно-оцінного аспектів формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетентності п'ятикласників ЗЗСО засобами навчально-мовленнєвих ситуацій засвідчив, що за умов імплементації технології ситуаційного навчання іншомовного спілкування учні під керівництвом вчителя системно й послідовно переходять від репродуктивних видів діяльності англійською мовою до творчого та продуктивного спілкування нею, що здатне істотно розширити досвід результативної комунікативної взаємодії школярів та сформувані в них здатність до ситуаційного іншомовного спілкування.

Запропоновані рамкові навчально-мовленнєві ситуації уможливають індивідуалізацію процесу становлення та розвитку міжкультурної іншомовної комунікативної компетентності п'ятикласників під час опрацювання тематики ситуативного спілкування, поданої в Модельній навчальній програмі «Іноземна мова 5-9 класи» для закладів загальної середньої освіти.

Перспективи подальших досліджень полягають у визначенні потенціалу розвивального середовища, створеного на засадах ситуативності, щодо формування іншомовної комунікативної компетентності здобувачів базової середньої освіти відповідно до концепції НУШ. Крім того, вивчення потребують прикладні питання реалізації навчально-мовленнєвих ситуацій в умовах дистанційної освіти, а також уточнення специфіки аспектів розвитку іншомовної комунікативної компетентності учнів 6-9 класів ЗЗСО.

6. СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ТРАНСЛІТЕРАЦІЯ / REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

1. Закон України «Про повну загальну середню освіту»: Постанова Верховної Ради від 24.11.2021 № 1839-IX. [Електронний ресурс]. Доступно: <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>>.

2. *Державний стандарт базової середньої освіти*. Постанова КМУ № 898 від 30.09.2020. [Електронний ресурс]. Доступно: <https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/76886/>.

3. Редько, В.Г., Шаленко, О. П., Сотникова, С. І., Коваленко, О. Я., *Модельна навчальна програма «Іноземна мова. 5–9 класи» для закладів загальної середньої освіти*. Рекомендовано МОН України: Наказ від 12.07.2021 [Електронний ресурс]. Доступно: <<https://drive.google.com/file/d/1Lvr1Juvpot3CMswWQozxXDQpquH-/view>>.

4. Редько, В.Г., 2021 Концептуальні засади визначення цілей, змісту і структури модельних навчальних програм з іноземних мов для 5–9 класів закладів загальної середньої освіти. *Український Педагогічний журнал*, (4), 116–125. doi:10.32405/2411-1317-2021-4-116-125.

5. Piemuş, C., 2020. The Use of a Situational Presentation in Teaching English Grammar. *Studia Universitatis Babeş-Bolyai Psychologia-Paedagogia*.

6. Becker, C., Roos, J., 2016. An approach to creative speaking activities in the young learners' classroom, *Education Inquiry*, 7:1, 27613. doi: 10.3402/edui.v7.27613

7. Harmer, J., 2015. *The Practice of English Language Teaching*. Fifth Edition. Harlow: Pearson Education.

8. Pinter, A., 2007. Some benefits of peer-peer interaction: 10-year-old children practising with a communication task. *Language Teaching Research*, 11(2), 189-207.

DIDACTIC AND METHODOLOGICAL CONCEPTS FOR FORMING INTERCULTURAL COMMUNICATIVE COMPETENCE IN 5TH GRADERS IN GENERAL SECONDARY EDUCATION INSTITUTIONS BY MEANS OF LEARNING SPEECH SITUATIONS

Olena Kovalenko,

Candidate of pedagogical sciences,

Senior Researcher,

Institute of Pedagogy of NAES of Ukraine

Kyiv, Ukraine

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8174-1780>

cicekci@ukr.net

Abstract. The formation and development of intercultural foreign language communicative competence in schoolchildren is explicitly determined by modern transformations of the national system of general secondary education, notably the shift thereof to competence principles. Consequently, respective developments are required in the technology of implementing key competencies in classroom practice, specifically the ability to communicate in foreign languages. The topicality of mastering intercultural foreign language communicative competence by schoolchildren stipulates for the need to develop didactic tools capable of simulating the acts of communication prearranged by the aims of the educational process at institutions of general secondary education. Educational speech situations are deemed to be the tools able to engage the learners in foreign language speech activities that are personally meaningful.

In this study, the author analyzed methodological and didactic concepts of the formation of intercultural foreign language communicative competence in the 5th-graders studying at institutions of general secondary education; outlined and consolidated the arrangements of application of educational and speech situations while elaborating situational communication topics presented in the model curriculum “Foreign Language grades 5-9” for institutions of general secondary

education; reviewed the types of communicative tasks for the development of pupils' aptitude for situational communication in English; presented the author's vision of the best use of the proposed framework of educational and speech situations for individualization of the process of the formation and development of intercultural foreign language communicative competence in learners.

Proceeding from the analysis of the activity, motivational, cognitive and emotional-and-evaluative aspects of the formation of intercultural foreign language communicative competence in the 5th graders, it is concluded that the implementation of the technology of situational foreign language teaching can significantly enrich the experience of effective communicative interaction of schoolchildren.

Keywords: learning speech situation; competence oriented content; key competences; situational foreign language teaching; foreign languages

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

1. Zakon Ukrainy "Pro povnu zahalnu seredniu osvitu": Postanova Verkhovnoi Rady vid 24.11.2021 [The Law of Ukraine "On complete general secondary education": The Regulation of the Verkhovna Rada as of 24.11.2021]. № 1839-IX [Electronic resource]. Dostupno: <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>>.
2. Derzhavnyi standart bazovoi serednoi osvity. Postanova KМУ № 898 vid 30.09.2020 [The state standard of basic secondary education. The regulation of the Cabinet of Ministry of Ukraine No 898 as of 30.09.2020] [Electronic resource]. Dostupno: <https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/76886/>.
3. Modelna navchalna prohrama "Inozemna mova. 5-9 klasy" dlia zakladiv zahalnoi serednoi osvity [Model curriculum "Foreign languages. 5th-9th grades" for secondary education institutions]. Rekomendovano MON Ukrainy: Nakaz vid 12.07.2021 [Electronic resource]. Dostupno: <<https://drive.google.com/file/d/1Lvr1Juvpor3CMswWQozxXDQpqrH-/view>>.
4. Redko, V.H., 2021. Kontseptualni zasady vyznachennia tsilei, zmistu i struktury modelnykh navchalnykh program z inozemnykh mov dlia 5-9 klasiv zakladiv zahalnoi serednoi osvity [Conceptual principles for defining the goals, content and structure of model curricula in foreign languages for 5-9 grades of general secondary education institutions]. *Ukrainskyi Pedagogichnyi zhurnal*, (4), 116-125. doi:10.32405/2411-1317-2021-4-116-125.
5. Piemuş, C., 2020. The Use of a Situational Presentation in Teaching English Grammar. *Studia Universitatis Babeş-Bolyai Psychologia-Paedagogia*.
6. Becker, C., Roos, J., 2016. An approach to creative speaking activities in the young learners' classroom, *Education Inquiry*, 7:1, 27613. doi: 10.3402/edui.v7.27613
7. Harmer, J., 2015. *The Practice of English Language Teaching*. Fifth Edition. Harlow: Pearson Education.
8. Pinter, A., 2007. Some benefits of peer-peer interaction: 10-year-old children practising with a communication task. *Language Teaching Research*, 11(2), 189-207.